

Література

1. Митрополит Никодим (Н.С. Руснак). Послания. Слова. Речи: В 6 т. –Т.5. – Х.: Майдан, 2002 - С. 177.
2. Основы социальной концепции РПЦ // Богословско-философский журнал «Вера и Разум». - 2002- №3 – С. 134-137
3. Указ Президента Украины // За единство Святого Православия. – 2002. - №7 – (28) апреля.
4. Осипов А. Принципы воспитания в Христианской педагогике. // Доклад, посвященный седьмым международным образовательным Рождественским Чтениям. – М, 1999 - С.5-8.

УДК: 316.7(450) «1863/1938»:929Д'Аннунціо (043)

Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор

ГАБРИЕЛЬ Д'АННУНЦІО: НАЦІОНАЛЬНИЙ ГЕРОЙ ЧИ ЗЛИЙ ГЕНІЙ ІТАЛІЇ?

В італійській культурі кінця XIX – початку XX ст. через особливу національно-історичну ситуацію гостроти набула криза моральних, духовних та естетичних цінностей. На рубежі століть остаточно руйнуються романтичні ідеали Рисорджименто, терпить крах віра інтелігенції 70–80-х років в позитивістські постулати науки та аналіз фактів як «засобу оволодіння дійсністю» (Ф. Де Санктіс). Посилюється інтерес до філософії Ф. Ніцше, до інтуїтивізму Бергсона, розповсюджуються агностицизм та прагматизм. Молода творча інтелігенція Італії гарячково шукає шляхи і способи оновлення культури, прагне додати мистецтву «динамічності», властивої реаліям нового століття, зробити їх засобами виявлення індивідуальності. На цьому ґрунті легко досягають успіху антигуманістичні і антидемократичні концепції.

Розглядаючи культуру Італії цього періоду, ми хотіли б зосередити свою увагу на знаменитому поетові, письменнику, драматургу, державному діячеві та політику – Габріелі Д'Аннунціо (1863–1938). За винятковий вплив, який він здійснив на культуру, мистецтво і суспільну думку Італії, а також за погляди та екстравагантні вчинки його називали «персонажем епохи», «арбітром елегантності», «національним пророком», «божественним Габріелем».

В Італії він створив основні міфи та маски літературного декаданса, оздобленого націоналістичною ідеєю; гедонічний культ краси, сповідуваної «сильною» особистістю, що вивищується над буденним існуванням. Д'Аннунціо був щедро обдарованою особистістю, його сильною рисою було виняткове емоційне сприйняття дійсності – він ламав світовідчуття попередньої епохи не тільки як художник, але й як «персонаж епохи».

З кінця XIX – початку XX ст. він став зіркою першої величини на інтелектуальному небосхилі Європи. Його романами зачитувалась культурна еліта, його п'єси не сходили з театральних сцен і важко знайти письменника цієї епохи, на якого б не вплинула творчість Д'Аннунціо.

Це була метушлива епоха великих змін, революцій, світових воєн, і Д'Аннунціо реалізувався в ній не тільки як поет і письменник, але і як новатор, талановитий військовий і харизматичний політик, «це було не одне, а цілих три життя – такі багаті подіями були прожиті поетом довгі сімдесят п'ять років [1, с. 138]». Його стиль життя, поведінку і пристрасті, декадантський шарм, які суспільство намагалося наслідувати, дослідники нарекли «д'аннунціонізмом».

Габріеле Д'Аннунціо народився в Італії 1863 році у провінційному містечку Песькара у багатій та родовитій сім'ї. Свою обдарованість виявив доволі рано, коли в 16 років надрукував першу збірку «Перша правда» («Primo Vere», 1879) – стилізовані гімни та елегії, в яких класичну традицію юний автор поєднував з натуралістичною. Молодий поет їде до Риму, стає журналістом, публікує ще одну книгу віршів – «Нова пісня» («Canto novo», 1882),

у якій вгадується нова колористична образність і майже відчутна пластичність зображення світу. Д'Аннунціо стає модним поетом, долучається до європейських літературних течій, захоплюється Метерлінком і Уайльдом, прерафаелітами та Бодлером. У 1882 році виходить його збірка оповідань «Невинна земля» («Terra vergine», 1882), в якій виразно відчувається трансформація веристської новелістичної традиції, хоча підхід автора до зображення побуту простих людей і природи принципово інший – новели висвічують в людині інстинкти, що дремають на дні її свідомості.

Збірки новел «Книга дів» («Il libro delle Vergini», 1884) та «Святий Панталеоне» («San Pantaleone», 1886), пізніше об'єднані під загальною назвою «Песькарські новели» («Le Novelle della Pescara», 1902), демонструють майстерність Д'Аннунціо в царині новелістичного жанру: тут і стилізована хроніка, і боккаччянський анекдот, і мопасанівська містка психологічна новела. Гедоністичні настрої Д'Аннунціо набувають свого віддзеркалення у романі «Насолода» («Il piacere», 1889), а морально-психологічним колізіям присвячені повість «Джованні Епископо» («Giovanni Episcopo», 1892) та роман «Безневинний» («L'innocente», 1892).

У 1893 році в трьох статтях під загальною назвою «Мораль Еміля Золя» Д'Аннунціо відкинув натуралізм, який, на його думку, зазнав поразки, як зазнав поразки і сам Е. Золя. Наука, з його точки зору, виявилася нездатною відповісти на одвічні питання буття, і письменники-натуралісти не можуть зрозуміти ідей і настроїв молодого покоління. «Ми не хочемо більше правди, – заявляє Д'Аннунціо. – Дайте нам мрію!» Цією мрією виявилася для нього ідея «сильної» особистості, яку він сприймає в інтерпретації Ф. Ніцше. В романах «Тріумф смерті» («Il trionfo della morte», 1894), «Діви скель» («Le Vergini delle rocce», 1886) та «Вогонь» («Il fuoco», 1900) втілений д'аннунціанський міф про місію латинської раси, покликаної повернути Італії римську велич, про «надлюдину», яка поєднує силу волі і естетичність, художній талант і дар полководця.

Останній роман Д'Аннунціо, написаний перед війною 1914–1918 років, «Мабуть – так, мабуть – ні» («Forse che s'forse che no», 1910), оповідає про зухвалого та відважного льотчика, якого не зупиняє від смертельно ризикованого польоту навіть загибель друга. Від цієї надлюдини вже віє війною. Д'Аннунціо захоплено описує роботи в авіаційному ангарі, милується «красою» торпедної атаки підводного човна. Оспівування техніки, швидкостей парадоксально ріднить тут естета Д'Аннунціо з грубіяном-футуристом Марінетті. Футуристи взагалі негативно ставилися до Д'Аннунціо, навіть один зі своїх маніфестів назвали «Боги вмирають, а Д'Аннунціо все ще живий».

Вірний своїм ідеям, Д'Аннунціо бере участь у першій світовій війні в скромному чині капітана, але в бою проявляє себе надзвичайно хоробро. Незважаючи на свої п'ятдесят два роки, він записується спочатку до флоту, де бере участь у вилазках торпедних катерів, а потім переходить до авіації і літає на Трієст, на Пулу, на Сплит, скидає бомби і прокламації, бачить загибель бойових товаришів, при невдалій посадці ушкоджує собі зоровий нерв і сліпне на одне око. З цих пір канонічний образ поета доповнюється наочною пов'язкою.

Слід відзначити, що низка його військових ідей втілюється з таким успіхом, що вони назавжди входять в історію воєн. Так, в серпні 1918 року Д'Аннунціо здійснює бойовий виліт на Відень, що став першим в історії повітряним нальотом на столицю держави-супротивника і, по суті, народженням бомбардувальної авіації дальньої дії. І після закінчення війни він за допомогою своїх вірних «arditi», («хоробрі, палкі, відчайдушні») – ветеранів елітних формувань збройних сил: гвардії, кавалерії, авіації і флоту – 15 місяців утримував неприступним місто Фіуме. І навіть після здачі міста він став не просто героєм, а кумиром націоналістичної молоді. Десятки тисяч ардіті та фіумських легіонерів вважали його своїм вождем і готові були йти за ним у вогонь і воду. Це був момент, коли його популярність і вплив були вищі, ніж у Дуче. Муссоліні завжди відчував трепет перед Д'Аннунціо, бо багато чим був зобов'язаний йому. Не лише ідеї, але й пози, риторика – все це тією чи іншою мірою засвоєно з подачі Д'Аннунціо.

Коли готувався фашистський переворот в Італії, Муссоліні приїхав до Д'Аннунціо особисто, щоб дізнатися про його ставлення до грядущих подій, поет надмірно встає в позу мешканця башти із слонової кістки. Муссоліні це влаштовує: забезпечивши нейтралітет ардіті, фашисти можуть почувати себе господарями країни. Коли 30 жовтня 1922 року Муссоліні зосереджує в своїх руках всю повноту влади, він безмежно вдячний поету за невтручання і з розмахом виражає свою подяку: держава викупляє для поета віллу «Вітторіале» і бере на себе всі витрати на його утримання; указом дуче створюється національний інститут для видання повного зібрання творів Д'Аннунціо; держава також купує у поета права на всі його архіви, а його самого осипають зливою нагород та обирають академіком.

Незабаром керівництво рухом легіонерів вислизає з рук Д'Аннунціо – більшість ардіті впливається до лав фашистських організацій. Щоденне листування між поетом і диктатором продовжується майже п'ять років, до кінця 1927 року він втрачає останні важелі влади і стає почесним полоненим режиму. В останні роки життя він практично не залишає «Вітторіале». Знову намагається писати, проте йому вдається тільки пара автобіографічних творів і деякі незавершені фрагменти. Помер Д'Аннунціо 19 вересня 1938 року в розкоші, в самотності і в забутті, яке спіткало не тільки його, а й кращі його художні твори.

Про фінальні метаморфози в житті цього національного кумира вдало висловився І. Кормільцев: «Ретельно перевіряйте тих, хто хвалить вас і називає вчителем. Серед них може виявитися не тільки ваш Іуда, але і ваш Муссоліні. Друге набагато страшніше [1, с. 153]». Безумовно, Д'Аннунціо був суперечливою особистістю: і як письменник, і як політик, і як людина. Деякі речі, скажімо, винахід символіки та слоганів і риторики фашизму, невтручання під час перевороту і захоплення влади фашистами в Італії показують, як суттєво, а то й вирішально воля і талант однієї людини може впливати на культуру, політику, громадську думку і майбутнє цілої країни.

Розвиток системи світоглядних орієнтацій, як це не прикро визнавати, може набувати драматичного забарвлення, коли саме митці – представники найгуманістичнішої сфери людської діяльності – стають оповісниками антигуманізму. Італія пережила такий «культурний шок», коли Т. Марінетті та Г. Д'Аннунціо стали на бік фашистської диктатури Муссоліні. Це ще раз продемонструвало, з одного боку, певну хиткість теоретичних ідей як запобіжника реакційності, а з другого, утвердило італійців в певних захисних механізмах, якими все ж володіє гуманістичне світоставлення.

Література

1. Кормильцев И. Три жизни Габриеле Д'Аннунцио / И. Кормильцев // Иностранная литература. – 1999. – № 11. – С. 138–153.

УДК: 397. 5

Янковський С. В., кандидат філософських наук, доцент

ТЕОРІЯ ІСТОРИЧНОГО НАРАТИВУ АНКЕРСМІТА

Історичне пізнання представляє трансцендентальну форму інтелектуального досвіду спільноти. Епістемологія історії становить важливу частину соціальної філософії. Нею охоплюється широке коло гносеологічної та онтологічної проблематики. Проблема відповідності дійсності оповіданню ставилась в різні епохи, починаючи від Античної доби. На новітню акцептацію проблеми вплинули дискусії щодо ролі політичних ідеологій, значення історії в гуманітарних і соціальних науках, відкриття психоаналізу. Ними охоплюється коло епістемологічних проблем.

Гносеологічні питання:

Що таке історичне оповідання?

Структура історичного оповідання?

Яким чином історичне оповідання відкриває доступ до минулого?